

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Bogumiła Ustjanicz

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku H. J.
przy uczestnictwie L. J. i B. J.
o dział spadku po J. J. oraz podział majątku wspólnego L. J. i J. J.,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 8 listopada 2018 r.,
zażalenia wnioskodawcy
na postanowienie Sądu Okręgowego w P.
z dnia 14 lutego 2018 r., sygn. akt IV WSC (...) (IV Ca (...)),

**uchyla zaskarżone postanowienie i pozostawia
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w
orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca H. J. wniósł apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w Ż. z dnia 30 czerwca 2017 r. w sprawie z udziałem L. J. i B. J. o dział spadku po J. J. i o podział majątku wspólnego L. J. i J. J. Zaskarżył to postanowienie w części określającej sposób działu spadku po J. J. i podziału majątku wspólnego L. J. i J. J. (pkt 3), oddalającej jego roszczenie o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotu działu w kwocie 270 000 zł (pkt 4) oraz zasadzającej na jego rzecz od uczestników L. J. i B. J. kwoty po 23 024,02 zł tytułem spłaty

(określonej błędnie mianem dopłaty). W apelacji oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 91 389 zł.

Na skutek apelacji postanowieniem z dnia 8 listopada 2017 r. Sąd Okręgowy w P. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w Ż. z dnia 30 czerwca 2017 r. w ten sposób, że zwiększył spłatę zasądzoną na rzecz wnioskodawcy od uczestników postępowania (pkt 1) z łącznej kwoty 46 048,04 zł (po 23 024,02 zł od L. J. i B. J.) do łącznej kwoty 55 795,45 zł (22 843,45 zł od L. J. i 32 952 zł od B. J.), a w pozostałym zakresie apelację oddalił (pkt 2).

Skargę kasacyjną od postanowienia z dnia 8 listopada 2017 r. złożył H. J.. Zaskarżył to postanowienie w części zmieniającej wysokość należnej mu spłaty i w części oddalającej jego apelację w pozostałym zakresie. Jako wartość przedmiotu zaskarżenia podał kwotę 378 334 zł, wyjaśniając, że obejmuje ona kwotę 108 334 zł, tj. wartość udziału wnioskodawcy w dzielonym majątku, wynoszącego 1/6, ustaloną w odniesieniu do wartości przedmiotu sprawy wskazanego we wniosku (650 000 zł), oraz kwotę 270 000 zł, tj. wartość zgłoszonego przez wnioskodawcę roszczenia o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie przez uczestników L. J. i B. J. z nieruchomości objętej działem.

Postanowieniem z dnia 14 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy odrzucił skargę kasacyjną wnioskodawcy od postanowienia tego Sądu z dnia 8 listopada 2017 r.

Sąd wskazał, że wprowadzie wnioskodawca pierwotnie domagał się swojego udziału w dziale spadku obliczonym na kwotę 108 334 zł i wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania przez uczestników z nieruchomości w wysokości 270 000 zł, jednak w apelacji od postanowienia Sądu Rejonowego w Ż. z dnia 30 czerwca 2017 r. jako wartość przedmiotu zaskarżenia wskazał jedynie kwotę 91 389 zł. Należy więc przyjąć, że wnioskodawca, niedochodząc w pełni nieuwzględnionego roszczenia, uznał, iż orzeczenie Sądu pierwszej instancji w niezaskarżonej części jest słuszne i tym samym ograniczył zakres badania tego orzeczenia przez Sąd drugiej instancji.

W ocenie Sądu Okręgowego oznacza to, że punktem wyjścia dla obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną nie powinna być pierwotna wersja dochodzonych roszczeń, lecz wartość wskazana w apelacji, tj. kwota 91 389 zł, pomniejszona o kwotę spłaty dodatkowo przyznanej wnioskodawcy

w następstwie częściowego uwzględnienia jego apelacji, tj. o kwotę 9 747,41 zł (55 795,45 zł minus 46 048,04 zł), czyli kwota 81 641,59 zł. Kwota ta jest niższa niż 150 000 zł, co czyni skargę kasacyjną wnioskodawcy niedopuszczalną (art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c.) oraz uzasadnia jej odrzucenie (art. 398⁶ § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

Zażalenie na postanowienie z dnia 14 lutego 2018 r. złożył wnioskodawca. Podważając sposób ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia przez Sąd Okręgowy wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w sprawach działowych (dział spadku, podział majątku wspólnego małżonków, zniesienie współwłasności), w razie zaskarżenia orzeczenia co do istoty sprawy, wartość przedmiotu zaskarżenia wyznacza nie wartość całego dzielonego majątku, ale wartość konkretnego interesu (roszczenia, żądania) lub składnika majątkowego, którego dotyczy środek odwoławczy. Z reguły nie może przekraczać wartości udziału przysługującego skarżącemu uczestnikowi, chyba że podważa on zasadę podziału, objęcie lub nieobjęcie orzeczeniem poszczególnych rzeczy lub praw lub rozliczenie nakładów bądź rozstrzygnięcie dotyczące roszczeń z tytułu posiadania rzeczy wspólnej, gdyż wtedy wartość przedmiotu zaskarżenia może być wyższa niż wartość jego udziału. Wskazana przez skarżącego w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest wiążąca dla sądu drugiej instancji ani dla Sądu Najwyższego i podlega weryfikacji na podstawie akt sprawy, z pominięciem zasad określonych w art. 25 i 26 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, Nr 4, poz. 60, z dnia 20 lutego 2015 r., V CSK 239/14, nie publ., z dnia 13 marca 2015 r., III CZ 13/15, nie publ., z dnia 18 marca 2015 r., III CSK 419/14, nie publ., z dnia 19 czerwca 2015 r., IV CZ 16/15, nie publ., z dnia 6 listopada 2015 r., II CZ 76/15, nie publ., z dnia 13 stycznia 2017 r., III CZ 61/16, nie publ., z dnia 26 października 2017 r., II CZ 64/17, nie publ., z dnia 14 marca 2018 r., IV CSK 478/17, nie publ.).

Jakkolwiek przyjmuje się w judykaturze, że - z zastrzeżeniem szczególnych sytuacji, tj. orzeczenia ponad żądanie lub rozszerzenia żądania - wartość przedmiotu zaskarżenia objętego skargą kasacyjną nie może przekraczać wartości

przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 1996 r. I CKN 21/96, OSNC 1997, nr 4, poz. 42, z dnia 19 czerwca 1997 r., III CZ 25/97, OSNC 1997, nr 10, poz. 162, z dnia 7 listopada 2001 r., V CZ 205/01, nie publ., z dnia 22 grudnia 2002 r., II UZ 11/02, OSNP (wkładka) 2002, nr 17, poz. 7, z dnia 7 sierpnia 2014 r., II CZ 30/14, niepubl., z dnia 13 grudnia 2016 r., III UZ 14/16, nie publ., i z dnia 7 kwietnia 2017 r., V CZ 26/17, niepubl.), to jednak nie można nie uwzględnić sytuacji, w której zaniżone oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia w apelacji jest przejawem oczywistej nieścisłości lub omyłki, widocznej już *prima facie* z jej zestawienia z zakresem zaskarżenia apelacją orzeczenia sądu pierwszej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2006 r., II CZ 35/06, nie publ., i z dnia 7 lutego 2014 r., III CZ 2/14, nie publ.).

Taka sytuacja wystąpiła w okolicznościach sprawy. Wnioskodawca zaskarżył apelacją postanowienie z dnia 30 czerwca 2017 r. w części obejmującej sposób działu spadku po J. J. i podziału majątku wspólnego L. J. i J. J. (pkt 3), oddalającej jego roszczenie o zapłatę wynagrodzenia za bezumownego korzystanie z przedmiotu działu w kwocie 270 000 zł (pkt 4) oraz zasądzającej na jego rzecz od uczestników L. J. i B. J. kwoty po 23 024,02 zł tytułem spłaty (określonej błędnie mianem dopłaty). Uwzględnienie tylko samej wysokości roszczenia wnioskodawcy o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z przedmiotu działu, tj. kwoty 270 000 zł, musi prowadzić do wniosku, że wskazanie przez niego jako wartości przedmiotu zaskarżenia apelacją kwoty 91 389 zł było oczywistą nieścisłością, nieodpowiadającą zakresowi zaskarżenia apelacją postanowienia z dnia 30 czerwca 2017 r.

W świetle powyższego nietrafne było założenie przyjęte przez Sąd Okręgowy, że skoro w apelacji wnioskodawca wskazał kwotę 91 389 zł jako wartość przedmiotu zaskarżenia, to w skardze kasacyjnej nie mógł wskazać - jako wartości przedmiotu zaskarżenia - w okolicznościach sprawy kwoty wyższej. Prawidłowe było wyłącznie założenie, że wartość przedmiotu zaskarżenia wskazana w skardze kasacyjnej nie mogła obejmować tej części przedmiotu postępowania, w zakresie której apelacja wnioskodawcy została uwzględniona,

tj. kwoty 9 747,41 zł, o którą została zwiększona spłata zasądzona na rzecz wnioskodawcy.

W rezultacie należy przyjąć, że prawidłowa wartość przedmiotu zaskarżenia w okolicznościach sprawy obejmowała przynajmniej kwotę 270 000 zł, stanowiącą wartość roszczenia wnioskodawcy o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z przedmiotu działu. Ustalenie to wystarcza do przesądzenia o dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawie. Zgodnie z art. 519¹ § 2 i § 4 pkt 4 k.p.c., w sprawach o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, zniesienie współwłasności i dział spadku skarga kasacyjna jest bowiem dopuszczalna, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi nie mniej niż 150 000 zł.

Skarga kasacyjna wnioskodawcy była wobec tego dopuszczalna i niezasadne było jej odrzucenie. Z tych względów Sąd Najwyższy uwzględnił zażalenie (art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c.).

jw